

*Міністерство освіти і науки України
Конотопський інститут Сумського державного університету
Факультет заочної і дистанційної форми навчання*

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

*Індивідуальна тема: Управління прибутковістю підприємства
(на прикладі ПрАТ «Вишнева маслосирбаза»)*

Напрямок підготовки 073 «Менеджмент»

Завідуючий кафедрою: Власенко Д.О./

Керівник роботи: Весперіс С.З./

*Виконавець: Хижников А.О./
гр. МЗ-61к*

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1 Сутність та функції прибутку	6
1.2 Управління прибутком як основа підвищення ефективності діяльності підприємства	9
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ПрАТ “ВИШНЕВА МАСЛОСІРБАЗА”	13
2.1 Загальна характеристика діяльності підприємства	13
2.2 Аналіз обсягів та джерел формування прибутку підприємства	22
РОЗДІЛ 3 УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПрАТ "ВИШНЕВА МАСЛОСІРБАЗА"	29
3.1 Визначення оптимальної структури розподілу прибутку	29
3.2 Обґрунтування модернізації технологічного процесу з метою підвищення прибутковості підприємства	35
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44

РЕФЕРАТ

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи бакалавра. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який містить 26 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 46 сторінок, у тому числі 17 таблиць, 3 рисунки, список використаних джерел 3 сторінки.

Мета роботи. Метою кваліфікаційної роботи є теоретичне обґрунтування і методологічна розробка основних заходів щодо управління прибутковістю підприємства.

Мета роботи визначила необхідність вирішення таких завдань:

- охарактеризувати сутність та основні функції прибутку підприємства;
- дослідити заходи управління прибутком та їх вплив на підвищення ефективності діяльності підприємства;
- навести загальну ПрАТ «Вишнева маслосирбаза»;
- проаналізувати обсяги та джерела формування прибутку підприємства;
- розробити та обґрунтувати заходи щодо підвищення прибутковості підприємства.

Предмет дослідження – аспекти організації діяльності щодо управління прибутковістю підприємства.

Об'єкт дослідження - виробнича діяльність ПрАТ "Вишнева маслосирбаза".

Методи дослідження. Методами дослідження, які використовуються в роботі, є статистичні методи аналізу: табличний, факторний, групування; неформалізовані методи: порівняльний, побудова системи показників, побудова системи аналітичних таблиць; метод коефіцієнтів.

Ключові слова: ПРИБУТОК, ФУНКЦІЇ ПРИБУТКУ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, ПРИБУТКОВІСТЬ, ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ

ВСТУП

Основою ринкового механізму є економічні показники, необхідні для планування й об'єктивної оцінки виробничо-господарської діяльності підприємства, утворення й використання спеціальних фондів, порівняння витрат і результатів на окремих стадіях відтворювального процесу. В умовах переходу до ринкової економіки головну роль у системі економічних показників відіграє прибуток. Проте, роль прибутку для підприємств в сучасних умовах господарювання традиційно зводиться до проблеми отримання власної вигоди підприємця, що на сьогодні не дає змоги стабільного росту економіки та забезпечення добробуту суспільства в цілому.

Забезпечення прибутковості підприємства – важливий процес, який потребує значної уваги на всіх стадіях життєвого циклу підприємства.

Прибуток в узагальненому вигляді відображає результати господарювання, продуктивність витрат живої і матеріалізованої праці і тому служить важливою економічною характеристикою ефективності роботи підприємств. Він займає центральне місце в загальній системі вартісних інструментів і важелів управління економікою. Це виражається в тому, що фінанси, кредит, ціни, собівартість і другі економічні важелі прямо чи частково пов'язані з прибутком.

Проблеми забезпечення ефективного управління прибутком підприємства, його довготермінової прибуткової діяльності досліджували українські та зарубіжні вчені. Серед них можна назвати А.Азгальдова, І. Бланка, І. Балабанова, Л. Бадалова, Дж. Джурана, С. Дорогунцова, І. Каца, Г. Крамаренко, М. Коробова, Л. Лігоненко, А. Мазаракі, А. Маршалову, Ф. Бутинець, В. Сопко, М. Чумаченко та інших. Проте окремі питання викликають певну дискусійність. Це і зумовило актуальність вибору теми.

Мета роботи – теоретичне обґрунтування і методологічна розробка основних заходів щодо управління прибутковістю підприємства.

Виходячи з цієї мети, у кваліфікаційній роботі потрібно вирішити наступні основні завдання:

- охарактеризувати сутність та основні функції прибутку підприємства;
- дослідити заходи управління прибутком та їх вплив на підвищення ефективності діяльності підприємства;
- навести загальну характеристику діяльності досліджуваного підприємства;
- проаналізувати обсяги та джерела формування прибутку підприємства;
- розробити та обґрунтувати заходи щодо підвищення прибутковості підприємства.

Предмет дослідження – аспекти організації діяльності щодо управління прибутковістю підприємства.

Об'єкт дослідження – виробнича діяльність ПрАТ "Вишнева маслосирбаза".

Методами дослідження, які використовуються в роботі, є статистичні методи аналізу: табличний, факторний, групування; неформалізовані методи: порівняльний, побудова системи показників, побудова системи аналітичних таблиць; метод коефіцієнтів.

Теоретичною базою дипломної роботи були дослідження провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників цієї теми.

Практичне та теоретичне значення роботи полягає в тому, що всі наведені розрахунки, розробки, дослідження, конкретні пропозиції зроблені на основі сучасної інформаційної бази і їх можна застосувати на практиці в діяльності окремого суб'єкта господарювання.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність та функції прибутку

В сучасних умовах господарювання відбуваються економічні зміни, зумовлені орієнтацією держави на результат загальних процесів світового розвитку. Ринкова економіка визначає діяльність підприємств: вони орієнтуються на задоволення попиту і необхідність торгу, на вимоги певних споживачів, на виготовлення тільки тих різновидів продуктів, які користуються попитом і можуть дати підприємству потрібний прибуток. Тим самим в сьогodнішніх економічних умовах прибуток набув нового змісту. Будучи основною рушійною силою ринкової економіки, прибуток визначає коло інтересів власників і персоналу підприємства.

Прибуток є одним з ключових показників господарської діяльності підприємства, використовується при оцінці його ефективності. У літературі, присвяченій питанням прибутку підприємства, поняття прибутку не має єдиного чіткого визначення. У міру розвитку економічної думки було безліч спроб відшукати однозначне визначення прибутку. Розглянемо трактування даного поняття представниками наукової думки (див. табл. 1.1).

Таблиця 1.1 - Визначення категорії «прибуток» [1 - 4; 7; 11; 13; 18; 22]

Автор	Визначення
Платон	Прибуток - так звані блага. Платон засуджував «неблагородну пристрасть до наживи», оскільки саме надлишок породжує лінь і жадібність
Аристотель	Хрематистика - діяльність, спрямована на отримання прибутку, на накопичення багатства. Цю форму Аристотель вважав протиприродною, обурення викликав відсоток, гроші призначені лише для обміну
Т. Манн, Б. Мандевіль, Дж. Ло, Ж.-Б. Кольбер	Прибуток утворюється із зовнішньої торгівлі в результаті продажу товарів за цінами, вищими, ніж ті, за якими вони були куплені. Джерело накопичення багатства країни - зовнішньоторговельна діяльність, а торгівля всередині країни - джерело капіталістичного прибутку
А. Сміт, Д. Рікардо	Прибуток - «щось», що є компенсацією підприємцю за ризик і виникає при обміні створеного товару на гроші, крім оплаті всіх витрат. Прибуток - це категорія виробництва

Продовження таблиці 1.1

Автор	Визначення
Дж. С. Мілль	Прибуток - це залишок після вирахування з доходів компанії витрат на закупівлю необхідних товарів і послуг (сировина, транспорт), а також на виплату заробітної плати
А. Маршалл, Дж. Мак-Куллох	Прибуток - це залишок після вирахування з доходів компанії витрат на закупівлю необхідних товарів і послуг (сировина, транспорт), на виплату заробітної плати, а також винагороду використовуваних в даному виробництві капіталів
Ф. Найт, Дж. Ф. Уестон	Чистий прибуток, свого роду залишок із залишку, з якого, крім віднімання витрат на закупівлю необхідних товарів і послуг (сировина, транспорт), на виплату заробітної плати та винагороди використовуваних у виробництві капіталів, віднімається також винагорода керівництву компанії і премія за ризик
К. Маркс	Прибуток - це те, як співвідноситься додаткова вартість до всього капіталу, який вкладено в підприємство. «Так як на одному полюсі ціна робочої сили виступає в перетвореній формі заробітної плати, то на протилежному полюсі додатна вартість виступає в перетвореній формі прибутку»
Й. Шумпетер	Прибуток - дохід особливого фактора виробництва - підприємництва, тобто прибуток - це «вартісне вираження того, що створює підприємець, подібно до того, як заробітна плата - вартісне вираження того, що створює робітник»
Д. С. Моляков	Велика частина грошових накопичень реалізується у формі прибутку. За економічним змістом прибуток - грошовий вираз частини вартості доданого продукту
Н. Б. Клішев'їч	Прибуток - кінцевий позитивний фінансовий результат організації, що представляє собою реалізовану частину чистого доходу, створеного доданою працею
О. І. Волков	Прибуток - це кінцевий фінансовий результат підприємницької діяльності господарюючих суб'єктів, різниця між ціною продукції і її собівартістю
І. А. Бланк	Прибуток - виражений у грошовій формі чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємством діяльності, що представляє собою різницю між сукупним доходом і сукупними витратами в процесі здійснення цієї діяльності
О. Б. Веретенникова, В. І. Майданик, К. В. Ростовцев, Е. Р. Закірова, Н. С. Піонткевич	Прибуток є кінцевим результатом діяльності підприємства, за рахунок прибутку виплачуються дивіденди власникам, відбувається розширене відтворення підприємства, надаються соціальні пільги працівникам
Л. Донець	Прибуток – це перетворена похідна форми додаткової вартості, яка з кількісного аспекту є різницею між ціною продажу товарів і витратами капіталу на їх виготовлення
Г.С. Савицька	Прибуток - частина чистого доходу, створеного в процесі виробництва та реалізованого в сфері обігу, який безпосередньо одержують підприємства
А.Т. Турило, О.А. Зінченко	Прибуток - основне джерело інтенсивного та інноваційного розвитку підприємства, реконструкції виробництва, модернізації його матеріально-технічної бази, покращення соціальних стандартів тощо
А.А.Мазаракі	Економічний показник, що являє собою різницю між ціною реалізації та собівартістю продукції (товарів, послуг), між обсягом отриманої виручки та сумою витрат на виробництво і реалізацію продукції

Як показав аналіз визначень, в економічній літературі відсутній єдиний підхід до трактування економічної категорії «прибуток». Однак автори сходяться на думці, що прибуток - це перш за все певний дохід; таким чином, розглянуті визначення не є суперечливими, а часом збігаються і доповнюють одне одного.

На нашу думку, трактування прибутку, запропоноване українськими науковцями А.Т. Турило та О.А. Зінченко, які вважають прибуток основним джерелом інтенсивного та інноваційного розвитку підприємства, реконструкції виробництва, модернізації його матеріально-технічної бази, покращення соціальних стандартів тощо, найбільш повно охоплює всі вищезазначені трактування [22].

Однак на питання про те, яка з перерахованих точок зору краще всього пояснює походження прибутку, однозначної відповіді дати не можна, тому що кожна з них розкриває якусь одну сторону цього складного економічного явища і процесу.

Сам по собі прибуток є досить змістовним показником, який характеризує різні аспекти діяльності підприємства. Функції, які виконує прибуток, визначають його значення в фінансово-господарській діяльності підприємства. Думки з приводу функцій прибутку також різняться (див. табл. 1.2).

Таблиця 1.2 - Функції прибутку [2; 14; 20]

Функція	Характеристика
1. Контрольна	Прибуток характеризує економічний ефект від діяльності підприємства як кінцевий фінансовий результат. На результат реалізації цієї функції впливають залежать і не залежать від підприємства фактори
2. Відтворювальна	Прибуток є одним із джерел розширеного відтворення
3. Стимулююча	Прибуток є єдиним джерелом формування заохочувальних фондів і соціального розвитку, виплати доходів власникам, впровадження науково-технічного прогресу. Ця функція обумовлена тим, що прибуток - це одночасно фінансовий результат і основний елемент фінансових ресурсів підприємства, який забезпечує реалізацію принципу самофінансування. У цієї функції проявляється регулююча функція фінансів

Продовження таблиці 1.2

Функція	Характеристика
4. Бюджетоутворююча (фіскальна)	Прибуток - головне джерело формування доходів бюджетної системи України, забезпечує понад 30% її доходів. Ця функція прибутку пов'язана з функціонуванням фінансів держави і виконанням ними перерозподільній і регулюючої функцій, що обумовлює необхідність розробки податкової політики держави
5. Соціальна	Прибуток є джерелом коштів для реалізації соціальної відповідальності бізнесу
6. Облікова	Прибуток найбільш повно і достовірно відображає рівень виробництва і дає оцінку фінансово-господарської діяльності організації
7. Розподільна	Прибуток виступає інструментом розподілу чистого доходу між підприємством і бюджетом

Думки вчених-економістів з приводу функцій прибутку також розділилися. Багато авторів вважають, що прибуток виконує розподільну, стимулюючу і облікову функції. Інша ж група дотримується думки про облікову, стимулюючу та фіскальну функції. Ряд науковців вважає, що основними функціями прибутку є контрольна, відтворювальна, стимулююча, бюджетоутворююча, соціальна. На нашу думку, найбільш повним змістовним показником прибутку є контрольна, відтворювальна, стимулююча, бюджетоутворююча, соціальна функції. Єдність функцій в їх залежності і взаємообумовленості робить прибуток тим елементом господарювання, в якому узгоджуються економічні інтереси суспільства, колективу підприємства і кожного працівника.

1.2 Управління прибутком як основа підвищення ефективності діяльності підприємства

Для ефективного управління прибутком (а в підсумку - і власним капіталом) важливим є значення видів прибутку і факторів, що впливають на кожен з них. Види прибутку відображають різні рівні регулювання процесів його формування, розподілу і використання, а також інтереси суб'єктів розподільних відносин. Існує багато класифікацій видів прибутку.

Розглянемо більш докладно ті, які формуються для податкового обліку (рис. 1.1).

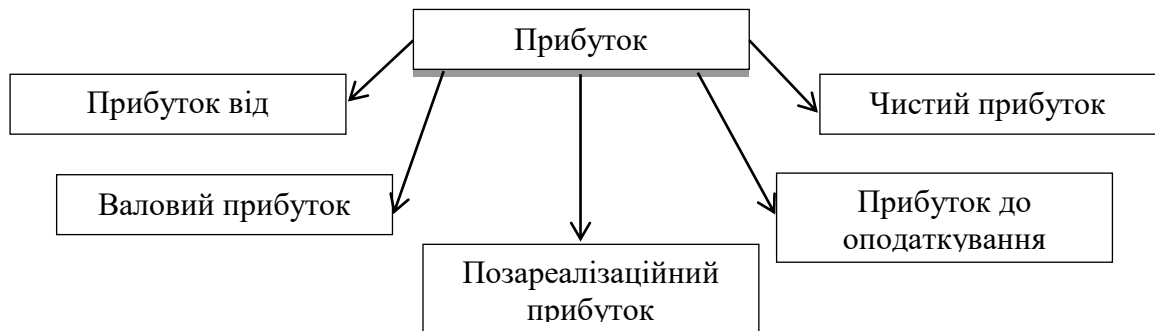

Рисунок 1.1. Види прибутку [9]

Валовий прибуток характеризує суму чистого доходу від операційної діяльності за вирахуванням всіх операційних витрат, як постійних, так і змінних. Даний прибуток - перший показник в звіті про фінансові результати і показник ефективності виробництва. Обчислений в установленому порядку валовий (загальний) прибуток є базою для визначення оподаткованого (розрахункового) прибутку. Валовий прибуток зменшується на наступні види доходів (прибутку) (рис. 1.2). Види доходів (прибутку) першої групи є об'єктом самостійного оподаткування. Розрахунок податку за другою групою здійснюється в іншому порядку, третя група взагалі не підлягає оподаткуванню.

Далі розглянемо прибуток від продажів, який розраховується як різниця між валовим прибутком і сумою комерційних і управлінських витрат. Відповідно, прибуток від продажів - це показник ефективності основної діяльності підприємства. У той же час прибуток від продажів, збільшений на суми інших доходів за вирахуванням відповідних витрат, тобто прибуток до оподаткування, або ж це фінансовий результат від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Відповідно до законодавства валовий прибуток за вирахуванням всіх податків на прибуток, отриманий від різних форм господарської діяльності, називається чистим прибутком, який залишається в розпорядженні підприємства, використовується їм самостійно і направляється на подальший

розвиток підприємницької діяльності. Чистий прибуток розподіляється за наступними напрямками (див. рис. 1.3).

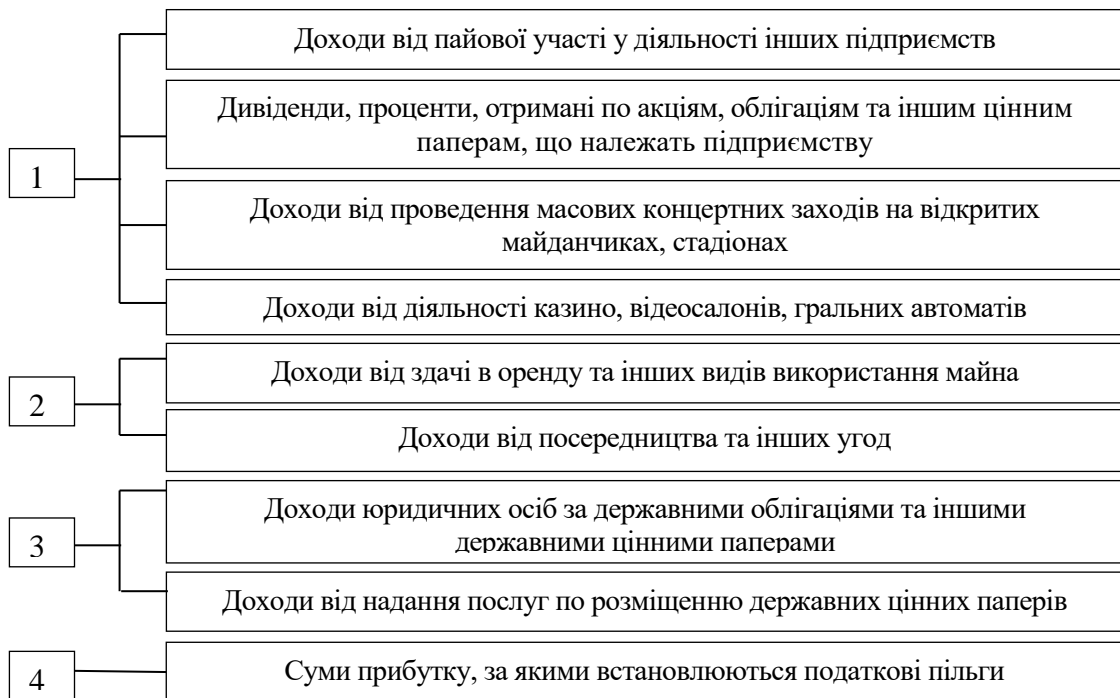

Рисунок 1.2 Фактори, що зменшують валовий прибуток [12]

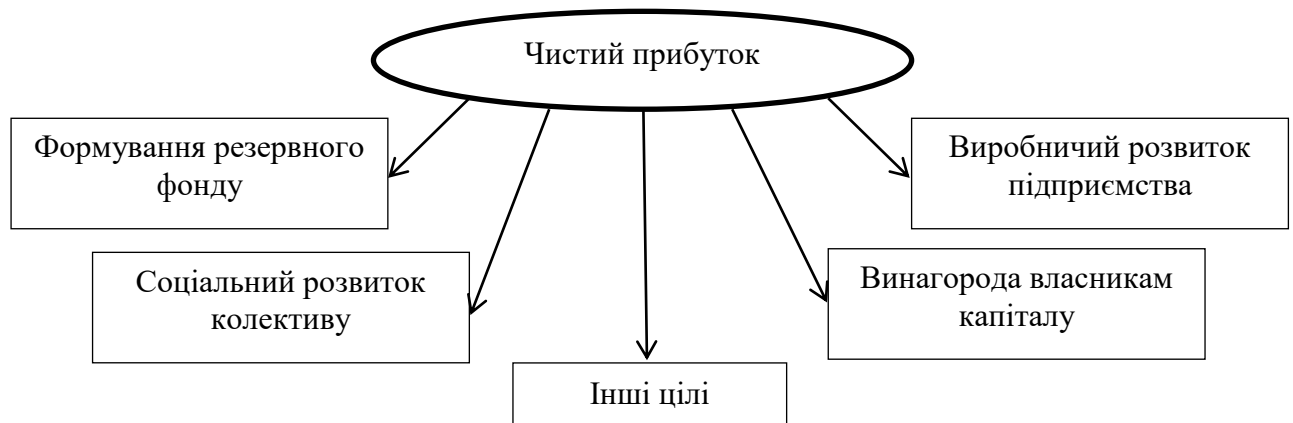

Рисунок 1.3 Напрями використання чистого прибутку [10]

Однак не весь чистий прибуток використовується підприємством на власний розсуд. За рахунок чистого прибутку сплачуються деякі види зборів і податків (наприклад, податок на майно підприємств, торговельний збір тощо), штрафи при недотриманні вимог щодо охорони навколишнього середовища, санітарних норм і правил, а також в разі приховування прибутку від оподаткування, інші платежі.

В даний час в звіті про фінансові результати виділені наступні види прибутку: валовий, від продажів, до оподаткування та чистий. Але в цілях податкового обліку формується також позареалізаційна прибуток - прибуток, що утворюється в результаті операцій з цінними паперами, валютою та іншими видами діяльності, не пов'язаними безпосередньо з виробництвом і продажем продукції і послуг. Даний вид прибутку розраховується як різниця між доходами і витратами по позареалізаційних операціях.

Таким чином, хоча прибуток істотно відрізняється за різними ознаками, основний зміст даного поняття зберігається в різних її видах: прибуток - це дохід від діяльності. В даний час для отримання максимального прибутку необхідно дотримуватися всіх названих джерел, щоб підприємство мало вищу ефективність виробництва. Таким чином, керівнику доведеться так планувати розподіл прибутку, щоб не завдати шкоди ні державі (розраховувати на зростання виробництва і, відповідно, збільшення податкових відрахувань до державного бюджету), ні трудовому колективу (працівники хочуть мати заробітну плату, яка відповідала б виконаній роботі), ні керівництву підприємства (керівництво прагне сформувати великий резервний фонд, що буде спрямовуватись на збільшення обсягів виробництва).

Отже, прибуток є важливим показником діяльності будь-якого підприємства, оскільки механізм його формування, розподілу і використання зачіпає інтереси всіх суб'єктів відносин: держави, власників підприємства, його вищого менеджменту та персоналу, а також інтереси власників дрібних пакетів акцій, партнерів та різних кредиторів. Для підприємства значення прибутку полягає в тому, що він, будучи кінцевим фінансовим результатом його діяльності, в ринкових умовах виступає основним джерелом фінансування розширеного відтворення ресурсів, його виробничого і соціального розвитку.

В сьогоденних умовах на вітчизняних підприємствах сформувалася несприятливі умови щодо показників прибутку. За таких обставин проблеми з управління прибутком будуть найбільш актуальними.

РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ПрАТ "ВИШНЕВА МАСЛОСИРБАЗА"

2.1. Загальна характеристика діяльності підприємства

Станом на 1.01.2020 року база займає територію, площа якої становить 3,7591 га. Тут розташовані виробничі приміщення, адміністративний корпус, котельня, склади, сиросховище, електропідстанція.

ПрАТ «Вишнева маслосирбаза» - провідне спеціалізоване підприємство по випуску високоякісної натуральної молочної продукції в широкому асортименті, яке розташоване у м.Вишневе Київської області.

Проаналізуємо основні показники діяльності за період з 1.01.2017 року по 1.01.2020 рік, що зведені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 - Основні показники діяльності ПрАТ «Вишнева маслосирбаза»

№	Показники	Од. виміру	Величина показника			Темпи росту (%)	
			2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018
1	Виручка від реалізації	млн. грн.	57,75	66,25	73,81	114,7	111,4
2	Собівартість реалізованої продукції	млн. грн.	45,51	49,80	54,29	109,4	109,0
3	ПДВ	млн. грн.	7,71	8,84	9,36	114,7	105,8
4	Обсяги виробленої продукції	млн. грн.	50,04	58,56	66,19	117,0	113,0
5	Прибуток	млн. грн.	4,53	7,61	10,16	167,8	133,6
6	Чисельність персоналу	чол.	402	431	487	107,2	113,0
7	Фонд оплати праці	млн. грн.	18,05	22,58	28,98	125,1	128,3
8	Рентабельність	%	9,96	15,28	18,72	153,4	122,5

Відповідно до таблиці 2.1 в 2018 році стан справ на підприємстві значно покращився, економічні показники зросли порівняно з 2017 роком. А от якщо порівняти показники 2019 року з 2018 роком, то видно, що прибуток зростає повільнішими темпами ніж у 2018 році. При цьому зростають і обсяги виробництва (13%). Розмір фонду оплати праці зростає швидше (28,3%), ніж

численність персоналу (13%). Головним позитивним моментом є підвищення рентабельності на 22,5%.

Загалом ПрАТ "Вишнева маслосирбаза" випускає близько 100 найменувань різної продукції, яка завдяки відмінній якості та використанню передових технологій є популярною у споживачів (табл.2.2).

Таблиця 2.2 - Асортимент продукції ПрАТ "Вишнева маслосирбаза"

Тип продукції		Широта асортименту
1.	Молоко (1 л)	3 види
2.	Сироватка (1 л)	
3.	Сири плавлені	Понад 20 найменувань
4.	Сири тверді	10 видів
5.	Сири ковбасні	5 видів
6.	Майонез "Особливий"	2 види
7.	Фруктові безалкогольні напої	20 найменувань
8.	Вода мінеральна "Джерельна"	
9.	Морозиво	40 видів
10.	Торти з морозива	3 види
11.	Масло	4 види

Найкращим доказом високої якості продукції є численні нагороди, які отримала база. До їх числа належать такі:

🏆 На огляді - конкурсі плавлених сирів у м. Києві в 2008 р. підприємство зайняло 1 місце по якості представлених зразків ("Янтар", "Дружба", "Костромський", "Міський", "Український", "Сир ковбасний 40%");

🏆 Почесна грамота "Україна - 15 років незалежності" (м. Київ);

🏆 Почесна грамота "Агро-2007", "Агро-2008" (червень 2007; 2008 р.);

🏆 Диплом та медаль міжрегіональної виставки-ярмарку "Все для дому" (м. Київ 13.09.2008р.);

🏆 Диплом лауреата Загальнонаціонального конкурсу "Вища проба" за виробництво високоякісних сирів плавлених (2010 р.);

🏆 Шість видів морозива нагороджені знаком "Довіра споживача";

🏆 Воді мінеральній "Джерельна" присуджено золоту медаль 9-ї міжнародної виставки напоїв.

Все це - завдяки кропіткій праці працівників та керівництва підприємства. Всі розуміють, що в теперішній час питання вдосконалення якості є

першочерговими. Керівництво підприємства постійно ініціює впровадження і поліпшення культури управління якістю.

ПрАТ "Вишнева маслосирбаза" в якості основної стратегії використовує стратегію зниження собівартості продукції. Стимулом для використання даної стратегії є значна економія на масштабі виробництва та залучення великої кількості споживачів, для яких ціна є вирішальним фактором при купівлі.

За методом стратегічних груп Портера відзначаємо наступні групи підприємств - конкурентів по товарних групах:

Сири тверді та плавлені:

а) підприємства з середнім асортиментом та середнім рівнем цін, середнім рівнем якості продукції - Каховська маслосирбаза, Полтавська маслосирбаза;

б) підприємства з невеликим асортиментом та середніми цінами - сирзаводи, які самостійно продають свою продукцію) - Пирятинський сирзавод; (молокозаводи) - "Київський молокозавод".

Порівняно з конкурентами ПрАТ «Вишнева маслосирбаза» займає саму вигідну позицію - підприємство спроможне надати продукцію в більш широкому асортименті і за більш доступними цінами, що є доволі складним для конкурентів.

Також ПрАТ "Вишнева маслосирбаза" виготовляє цілий ряд сирів, яких немає в асортименті інших підприємств з таких причин:

- підприємство розробило та запатентувало таку продукцію: сир ковбасний з кардамоном, сир "Київський", "Чеддер", сир плавлений "з цибулею", сир "Збручанський";

- відсутні технічні та технологічні умови для виробництва даної продукції у конкурентів.

Напої:

а) підприємства з середнім асортиментом та низькими цінами - "Караван-С", "Ніагара";

б) підприємства з середнім асортиментом та середніми цінами - "Рудпол Інвест", "Чорний Острів", Маслосирбаза;

в) підприємства з високим асортиментом та високими цінами - "Орлан", "Оболонь", "Росинка".

Підприємство впевнено крокує з першою групою виробників аналогічно товару - асортимент ПрАТ «Вишнева маслосирбаза» ширший, а ціни практично такі ж самі. Інша група конкурентів - великі компанії, які мають ліцензії на виробництво напоїв, які відомі на весь світ "Coca-cola", "Fanta" тощо.

ПрАТ "Вишнева маслосирбаза" не має змоги скласти гідну конкуренцію товарам, що широко рекламуються на телебаченні та загальновідомі, з причин орієнтації, переважно на місцевий ринок. Але треба відзначити їх високу ціну, тому в більшості випадків перевага споживачів віддається продукції досліджуваного підприємства.

На ПрАТ "Вишнева маслосирбаза" було розроблено та запатентовано нові види напоїв таких як:

‡ Мінеральна вода "Джерельна" (виробляється тільки на ПрАТ «Вишнева маслосирбаза», оскільки добувається з джерела, яке знаходиться на території підприємства);

‡ Вода "Сельтерська";

‡ Напій "Колос";

‡ Напій "Банан".

Як бачимо, досліджуване підприємство займає середнє положення порівняно з конкурентами. Це зумовлено середніми цінами і середнім асортиментом, а також тим, що напої не є основною продукцією ПрАТ «Вишнева маслосирбаза».

Проаналізувавши положення конкурентів, можна зробити висновок, що підприємство займає найбільш вигідне становище на ринку, завдяки широкому асортименту продукції та низьким цінам. Також відчутний вплив територіального розташування відносно ринку збуту - наявність великої кількості фірмових точок.

По товарній групі "морозиво" розглянемо основних виробників, продукція яких представлена на ринку Київської області:

- "Троянда-експрес" - великий асортимент, середні ціни;
- Фірма "Дельта" - великий асортимент, високі ціни;
- Фірма "Магнат" - середній асортимент, високі ціни;
- ПАТ "Житомирський маслозавод" - великий асортимент, середні ціни;
- ДП "ЕРРА" - середній асортимент, середні ціни;
- ТОВ " Укрпродмоторг" - середній асортимент, середні ціни;
- ПАТ ТПФ "Полюс" - середній асортимент, середні ціни;
- ПАТ "Київський холодокомбінат № 2" - середній асортимент, високі ціни.

Найбільш вагомим конкурентом по виробництву морозива є "Троянда-експрес", яка має досить широкий асортимент продукції. Але потрібно зазначити, що це підприємство випускає ті найменування продукції, які не виготовляються ПрАТ «Вишнева маслосирбаза». Таким чином, їх асортимент практично не перетинається.

ПрАТ «Вишнева маслосирбаза» займає вигідне положення на ринку морозива Київської області. Але на цьому ринку існує сильна конкуренція - дуже велика кількість продавців. Також конкурентну боротьбу ускладнює те, що підприємство працює на даному ринку нетривалий час. Адже виробництво морозива налагодили лише влітку 2016 р. Порівняно з конкурентами ПрАТ «Вишнева маслосирбаза» займає саму вигідну позицію - підприємство спроможне надати продукцію в більш широкому асортименті і по більш доступних цінах, що є важливим.

Керівництво ПрАТ "Вишнева маслосирбаза" приділяє значну увагу роботі з постачальниками та споживачами, визначає надійних та стабільних партнерів. Для своєї економічної діяльності підприємство забезпечується сировиною, матеріально-технічним та енергетичними ресурсами. Основні постачальники ПрАТ "Вишнева маслосирбаза" наведенні в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 - Основні постачальники ПрАТ «Вишнева маслосирбаза»

Постачальники		Вид сировини
1.	Сир заводи (м. Київ, м. Пирятин)	Сир
2.	Фірма «Кривоак»	Пакувальні матеріали
3.	Фірма «Окта»	Етикетки, наклейки
4.	Фірма «Ключ»	Поліграфічна продукція
5.	Фірма «Есаром»	Замінники цукру, ароматизатори
6.	Вісім сільськогосподарських підприємств Київської області	Молоко

В 2017 році відповідними службами ПрАТ «Вишнева маслосирбаза» було переглянуто підходи до співпраці з постачальниками сировини. На цей крок вплинула економічна ситуація в країні. За нового порядку фахівці періодично зустрічаються з партнерами, проводиться дегустаційна оцінка якості продукції, визначення ціни, обсягів виробництва на наступний період, обговорюються виконання договірних зобов'язань. По приїзді з виставок представників підприємства, проводиться аналіз продукції інших заводів-виробників, які ще не є постачальниками. Із постачальниками сировини і ресурсів укладається багаторічні, однорічні та разові угоди та контракти.

Для безперебійної роботи бази важливе значення має контроль якості сировини, яка надходить на переробку. Загальний контроль за управлінням постачанням матеріалами і сировиною щопонеділка на виробничій нараді здійснює директор. Безпосередньо управлінням постачанням займається перший заступник директора.

Безперебійна, багаторічна, рентабельна робота дає підстави стверджувати про достатньо ефективну існуючу систему матеріально-технічного постачання. Розширення частки ринку і довіри споживача через якість і вивчення попиту населення - це головний принцип роботи ПрАТ "Вишнева маслосирбаза". У сфері спілкування із споживачами розроблена і функціонує політика і основні пріоритети бази:

- концентрація уваги на задоволення попиту, пропозицій і зауваження різних груп населення, враховуючи їх смаки, звичаї;

- чесна і добросовісна реклама щодо якості і споживчих властивостей продукції;

- надання гарантій щодо безпеки життя і здоров'я споживачів, безпеки навколишнього середовища;

- постійне вдосконалення рівня знань фахівців, технологічного рівня виробництва, рівня якості, дизайну та видами упаковки продукції.

Для вивчення потреб споживачів, тенденцій ринку та пропозицій конкурентів в 2016 році створено відділ маркетингу, який визначає ринковий попит і його сегмент для досягнення реалізації продукції в необхідній кількості, асортименті, ціні, термінах виготовлення. В цьому відділі діє також служба реклами. Вся інформація про роботу ПрАТ "Вишнева маслосирбаза" в засобах масової інформації збирається і систематизується заступником директора з економічних питань, на якого також покладені функції зв'язків з громадськістю.

За основу співпраці з споживачами взято принцип, згідно якого клієнт може бути динамічним при організації своїх замовлень. Така схема забезпечує нерозривний зв'язок між виробництвом та споживачем; на ділі здійснюється принцип "від клієнта до підприємства".

Пошук нових споживачів здійснюється шляхом розміщення оголошень в засобах масової інформації з пропозицією про співпрацю, через надання детальної інформації про підприємство та умови співробітництва постійним споживачам. Окрім цього, підприємство з цією метою використовує такий інструмент, як представлення зразків продукції на спеціалізованих виставках, в тому числі й міжнародних.

На сьогодні діють три системи співпраці з клієнтами - робота з дилерами; робота з гуртовими покупцями; робота з товариством споживачів Київської області.

Системи знижок на підприємстві немає, оскільки немає потреби стимулювати збільшення розміру партій поставок. Оскільки продукція конкурентноспроможна і користується сталим попитом, то гуртові ціни застосовуються при закупівлі досить великої партії продукції, дрібногуртові

покупці направляються до фірмового магазину підприємства на території підприємства, де діють спеціальні роздрібні ціни, найнижчі в торговій мережі.

Реалізація молочної продукції неглибокої переробки здійснюється, переважно, через мережу фірмової роздрібної торгівлі. Основні пункти мережі фірмової торгівлі ПрАТ "Вишнева маслосирбаза" відображено у вигляді таблиці 2.4. Потрібно зауважити, що у 2017 році через мережу фірмових магазинів та кіосків було реалізовано продукції на 11 194,3 тис. грн., що складає 26,8 % загального обсягу реалізації. Тобто, більше ніж четверта частина товарообігу проходить через фірмову торгівлю.

Таблиця 2.4 - Склад мережі фірмової торгівлі ПрАТ "Вишнева маслосирбаза"

Типи торгових точок	Назва та місце розташування
1. Магазины у великих містах	- "Янтар", м. Київ - "Сири", м. Вишневе - "Сири", м. Фастів - "Сири", м. Вінниця - "Сири", м. Бровари - "Сири", м. Ніжин
2. Кіоски	10 кіосків
3. Магазины у сільській місцевості	11 магазинів в райцентрах та селах Київської області
4. Пересувні морозильні камери для продажу морозива	12 камер, м. Київ

Роботу по підборі та розстановці кадрів здійснює інспектор по кадрам з участю провідних спеціалістів і керівників структурних підрозділів. Його діяльність регламентується "Положенням про відділ кадрів", стандартами КС УАП.

Щорічне планування чисельності кадрів, їх розстановка, кваліфікація та потреба залежить від конкретних задач бази (план по виробництву, який складає планово-економічний відділ та плану організаційно-технічних заходів, який складає головний інженер).

Проаналізуємо рух робочої сили на підприємстві. Як свідчать дані таблиці 2.5, плинність кадрів на ПрАТ "Вишнева маслосирбаза" з 2017 року постійно зменшується і наближується до нуля. Це підтверджує, що підприємство створило для власних працівників досить пристойні умови праці та відпочинку.

Таблиця 2.5 - Рух робочої сили на ПрАТ “Вишнева маслосирбаза”

№	Показники	2017	2018	2019
1	Прийнято на підприємство, чол.	123	64	78
2	Вибуло з підприємства, чол.	31	29	22
3	Середньоспискова чисельність робітників, чол	402	431	487
4	Коефіцієнт обороту по прийому	0,31	0,15	0,16
5	Коефіцієнт обороту по вибуттю	0,08	0,07	0,05
6	Коефіцієнт плинності кадрів	0,08	0,07	0,05
7	Коефіцієнт постійності складу	0,72	0,87	0,86

Одним з важливих критеріїв ефективного використання трудових ресурсів є комплектація підприємства кадрами відповідних спеціальностей та кваліфікації. Забезпеченість підприємства трудовими ресурсами можна охарактеризувати даними, приведеними в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 - Склад трудових ресурсів підприємства

№	Категорії персоналу	Станом на 1.01.2018р	Станом на 1.01.2019р.	Станом на 1.01.2020р	Абсолютне відхилення	Темпи росту 2019 до 2017, %
1	Всього	402	431	487	+29	107,2
2	В т.ч. основна діяльність; з неї	378	402	444	+24	106,3
3	Робітники	267	281	308	+14	105,2
4	Службовці	56	62	68	+6	110,7
5	Керівники	4	4	5	0	100,0
6	Спеціалісти	51	55	63	+4	107,8
7	Робітники не основ. діяльності	24	29	43	+5	120,8

Чисельність персоналу збільшилась. Це є одним з результатів розширення виробництва. Але потрібно відмітити, що чисельність робітників не основної діяльності у відсотковому відношенні збільшується набагато швидше (+20,8%), ніж чисельність робітників основного виду діяльності (+6,3%). Таке збільшення пов'язане із стратегією розширення ринку (створенням нових власних торгових точок), і застосуванням повністю автоматизованої системи руху інформації (посади програмістів і операторів). Необхідно відмітити, що збільшення чисельності відбулось по всіх категоріях, окрім керівників.

Використання фінансових ресурсів на підприємстві здійснюється згідно з фінансовим планом, який є складовою частиною річного комплексного плану. В разі виникнення незбалансованості платіжного календаря, підприємство вишукує резерви збільшення ресурсів, як за рахунок ліквідації недоліків у сфері розрахунків, так і за рахунок використання кредитів. Рішення про отримання значних кредитів приймається правлінням. Плани розвитку підприємства передбачають значні фінансові вкладення у проекти на створення нових технологій, випуску конкурентоспроможної продукції. Фінансове планування і контроль за виконанням фінансових показників здійснює бухгалтерія підприємства.

2.2. Аналіз обсягів та джерел формування прибутку підприємства

На підприємствах харчової промисловості головним джерелом операційного прибутку є прибуток від реалізації готової продукції. Аналіз рівня цього прибутку необхідно починати з перевірки балансу готової продукції.

Зміна обсягу реалізації продукції прямо впливає на зміну прибутку від реалізації готової продукції. Це пояснюється тим, що прибуток дає кожна одиниця готової продукції. Аналогічно на рівень прибутку від реалізації продукції впливають такі чинники, як зміна показників собівартості продукції (робіт, послуг). Вплив зміни структури реалізованої продукції на розмір прибутку зумовлений не однаковою рентабельністю різних видів продукції, що реалізується.

Аналіз формування прибутку досліджуваного підприємства наведено у таблиці 2.7.

За результатами аналізу, наведеного в таблиці 2.7, перш за все, необхідно відмітити швидке зростання прибутку, особливо протягом 2018 року. Так, у 2018 році прибуток від звичайної діяльності має найбільший темп зростання (на 101,5%), а в 2019 році цей же показник становить 31,4%.

Таблиця 2.7 - Аналіз формування прибутку на ПрАТ "Вишнева маслосирбаза", тис.грн

№	Показники	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення		Темпи росту, %	
					2018 до 2017	2019 до 2018	2018 до 2017	2019 до 2018
1	Обсяг виробництва продукції	50 042,0	58 559,4	66 187,6	8 517,4	7 628,2	117,0	113,0
2	Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	49 749,2	57 411,2	64 447,5	7 662,0	7 036,3	115,4	112,3
3	Податок на додану вартість	7 707,3	8 842,3	9 357,7	1 135,0	515,4	114,7	105,8
4	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	50 041,9	57 411,2	64 447,5	7 369,3	7 036,3	114,7	112,3
5	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	45 509,3	49 803,6	54 285,9	4 294,3	4 482,3	109,4	109,0
6	Валовий прибуток	4 532,6	7 607,6	10 161,6	3 075,0	2 554,0	167,8	133,6
7	Адміністративні витрати	215,6	356,1	415,9	140,5	59,8	165,2	116,8
8	Витрати на збут	844,0	786,0	985,0	-58,0	199,0	93,1	125,3
9	Інші операційні витрати	80,0	115,8	98,0	35,8	-17,8	144,8	84,6
10	Прибуток від операційної діяльності	3 393,0	6 349,7	8 662,7	2 956,7	2 313,0	187,1	136,4
11	Інші доходи	33,4	28,5	41,3	-4,9	12,8	85,3	144,9
12	Фінансові витрати	403,1	485,3	526,3	82,2	41,0	120,4	108,4
13	Інші витрати	55,6	49,4	54,9	-6,2	5,5	88,8	111,1
14	Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	2 967,7	5 843,5	8 122,8	2 875,8	2 279,3	196,9	139,0
15	Податок на прибуток від звичайної діяльності	850,8	1 577,7	2 518,1	726,9	940,3	185,4	59,6
16	Прибуток від звичайної діяльності	2 116,9	4 265,8	5 604,7	2 148,9	339,0	101,5	31,4

Загалом протягом 2018 та 2019 років різним темпом зростали більшість показників, що впливають на формування прибутку. Найшвидше в ці роки зростав саме прибуток. Ці темпи суттєво випередили зростання обсягу реалізації готової продукції, собівартості та більшості інших затратних статей.

Як зазначено вище, більшість показників з табл. 2.7 мають зростаючу динаміку. Деякі показники, всупереч загальній позитивній тенденції, все ж знижувались. Найбільш вагомим було зниження витрат на збут продукції протягом 2019 року. Таке скорочення в абсолютному вимірі склало 58 тис. грн.

(6,9%). Це зниження витрат підприємства дозволило збільшити прибуток від операційної діяльності на 0,9 п.п. Щоправда, зниження витрат на збут не було сталим, оскільки вже 2019 року вони зросли майже на 200 тис. грн., перевищивши рівень 2018 року на 16,7%.

Основною причиною зниження збутових витрат є оптимізація транспортних витрат підприємства шляхом збільшення ефективності завантаження власних транспортних засобів. Передумовою цьому було введення посади інженера-логістика в відділі збуту готової продукції. Фактором, що призвів до збільшення цього ж виду витрат в 2019 році є розширення обсягу супутніх послуг споживачам продукції, як то доставка продукції не на склад, а безпосередньо в торгові точки замовника тощо. Іншим фактором, що призвів до збільшення збутових витрат є запровадження нових, більш сучасних, технологій упаковки, які допомагають спростити операції завантаження-розвантаження та зменшити псування продукції під час транспортування.

У 2019 році мало місце зниження інших операційних витрат підприємства на 17,8 тис. грн., що дозволило збільшити операційний прибуток на 0,2%. Але таке зниження відбулось на фоні різкого підвищення витрат цього виду в 2018 році, аж на 44,8%. Різке підвищення інших операційних витрат в 2018 році, та їх зниження в 2019 році пов'язане з введенням нових алгоритмів обміну інформацією між працівниками та підрозділами підприємства. Це призвело до активного використання послуг зв'язку, особливо мобільного, та, відповідно, плати за нього. У 2019 році такі витрати вдалось оптимізувати шляхом перегляду умов отримання послуг з операторами зв'язку.

Зниження обсягу інших доходів, що мало місце в 2019 році, відбулось тому, що в цьому році, на відміну від інших, з експлуатації виводилось переважно повністю зношене та застаріле обладнання, доходи від продажу якого були дещо нижчими.

Значний негативний вплив на обсяг прибутку справило суттєве зростання, а особливо в 2019 році, адміністративних витрат підприємства.

Зважаючи на те, що ці втрати повинні бути взагалі сталими і не залежати від обсягів реалізації продукції, можна говорити про появу негативної тенденції в управлінні витратами підприємства. Збільшення адміністративних витрат 2019 року на 65,2% пояснюється, перш за все, реформуванням системи управління підприємством із запровадженням автоматизованої системи документообігу та управління. Позитивний ефект від таких кроків очікується в майбутньому. Опосередкованим свідченням позитивного ефекту саме від цих змін є швидке збільшення обсягів прибутків підприємства.

Вартим уваги є той позитивний факт, що зростання чистої виручки від реалізації продукції відбувалось швидшими темпами, аніж собівартості цієї продукції. Так 2018 року така різниця в темпах склала 5,3%, а в 2019 - 3,3%. Сам по собі цей факт є позитивним, він може свідчити про відносне зниження частки собівартості продукції в її ціні. Головною причиною такої тенденції є зниження собівартості готової продукції через підвищення продуктивності праці, шляхом введення в дію автоматизованої системи обліку всіх виробничих процесів. Іншою, не менш важливою, причиною зменшення частки собівартості в загальному обсязі реалізації є переорієнтація асортименту продукції на номенклатурні позиції, собівартість виробництва яких є нижчою.

Таким чином, головним позитивним фактом є також те, що наведене зростання прибутку мало місце завдяки підвищенню ефективності діяльності підприємства.

На підставі звітів про фінансові результати діяльності досліджуваного підприємства здійснимо факторний аналіз. За основні чинники, які впливають на обсяг прибутку підприємства візьмемо обсяг реалізації продукції в фактичних цінах та витратні статті, які віднімаються при визначенні показника чистого прибутку.

Проаналізуємо зміну перерахованих показників та її вплив на обсяг прибутку від реалізації на основі даних таблиць 2.8 та 2.9.

Таблиця 2.8 - Факторний аналіз зміни рентабельності продукції за 2017-2018 рік

Показники	2017	2018	Зміна		Факторний вплив	
			тис. грн.	%	тис. грн.	%
Обсяг реалізації продукції	50041,9	57411,2	7369,3	114,7	543,9	25,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	45509,3	49803,6	4294,3	109,4	2098,5	97,4
Невиробничі витрати	1598,3	1792,6	194,3	112,2	35,8	1,7
Податок на прибуток	850,8	1577,7	726,9	185,4	-524,4	-24,3
Чистий прибуток	2083,5	4237,3	2153,8	203,4	2153,8	100,0

Таблиця 2.9 - Факторний аналіз зміни рентабельності продукції за 2018-2019 рік

Показники	2018	2019	Зміна		Факторний вплив	
			тис. грн.	%	тис. грн.	%
Обсяг реалізації продукції	57411,2	64447,5	7036,3	112,3	607,4	45,8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	49803,6	54285,9	4482,3	109,0	1444,6	108,9
Невиробничі витрати	1792,6	2080,1	287,5	116,0	-60,4	-4,6
Податок на прибуток	1577,7	2518,1	940,3	159,6	-665,4	-50,2
Чистий прибуток	4237,3	5563,4	1326,2	131,3	1326,2	100,0

Аналізуючи отримані в таблиці результати, варто зазначити, що в 2017 році майже весь чистий приріст прибутку досягнуто за рахунок зменшення частки собівартості в кінцевій ціні реалізації. Водночас, значний негативний вплив мало зростання обсягу сплаченого податку на прибуток, це навіть нівелювало ефект від збільшення обсягу реалізованої продукції. Відносне скорочення невиробничих витрат спричинило хоч і незначний, але все ж таки позитивний ефект.

Завдяки постійному зниженню собівартості продукції темпи зростання прибутку суттєво перевищують тем росту виручки від реалізації загалом.

Задля зростання чистого прибутку у майбутньому на підприємстві необхідно здійснити ряд заходів:

- здійснити детальний аналіз причин негативного впливу на прибуток податку на прибуток;

- розробити принципи та план конкретних фінансових кроків в напрямку мінімізації цього податку;
- здійснювати регулярний контроль співвідношення між прибутком, як фінансовим результатом, та зобов'язаннями зі сплати податку зі "скоригованої різниці між валовими доходами та видатками";
- встановлення постійного контролю за рівнем невиробничих витрат підприємства.

В результаті запровадження запропонованих заходів має суттєво зрости розмір прибутку та загальна рентабельність підприємства.

Прибуток, який залишається після сплати всіх податків та інших обов'язкових платежів до державного бюджету і до позабюджетних державних фондів, є чистим прибутком підприємства. Він знаходиться у розпорядженні підприємства. Підприємство розподіляє прибуток за напрямками використання на власний розсуд. У процесі розподілу чистого прибутку формуються грошові фонди цільового призначення - фонд коштів, які спрямовуються на розвиток та вдосконалення виробництва; фонд коштів для матеріального заохочення; резервний фонд; фонд коштів, які використовують на інші цілі.

Загальне вирішення питання про напрямки розподілу прибутку на ПрАТ "Вишнева маслосирбаза" відбувається на щорічних зборах акціонерів компанії. Деталізація, в межах цього рішення, та визначення порядку та конкретних термінів розподілу прибутку, здійснює рада директорів підприємства при затвердженні річного бюджету (фінансового плану) підприємства.

В таблиці 2.10 наведено фактичну структуру використання прибутку досліджуваного підприємства. Як ми бачимо з цього аналізу, то найбільшу частку в використанні прибутку складають дивіденди акціонерам.

На соціальні потреби працівників підприємства витрачається постійна частка, що дорівнює 10% від отриманого прибутку. Прибуток, який залишається в розпорядженні підприємства розподіляється між капітальними витратами та збільшенням обігових коштів підприємства.

Таблиця 2.10 - Структура використання прибутку ПрАТ “Вишнева маслосирбаза”

Показники	2017	2018	2019
Чистий прибуток, тис. грн.	2116,9	4265,8	5604,7
Середньорічна кількість простих акцій, тис. шт.	35,0	35,0	35,0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій, тис. шт.	35,0	35,0	35,0
Чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію, грн.	60,5	121,9	160,1
Скоригований чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію, грн.	60,5	121,9	160,1
Дивіденди на одну просту акцію, грн.	36,3	67,0	88,1
Фонд виплати дивідендів, тис. грн.	1270,1	2346,2	3082,6
Виплати на соціальні потреби, тис. грн.	211,7	426,6	560,5
Представницькі витрати, тис. грн.	35,0	56,0	78,9
Прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, тис. грн.	600,1	1437,0	1882,8
Закупівля нового обладнання, тис. грн.	114,2	1365,0	232,9
Придбання нематеріальних активів, тис. грн.	125,0	68,0	37,4
Резервний фонд, тис. грн.	250,3	0,0	300,0
Поповнення обігових коштів, тис. грн.	110,6	4,0	1312,5

Виділення значної частки прибутку на придбання нематеріальних активів (переважно програмного забезпечення систем автоматизованого обліку та управління підприємством) свідчить про далекоглядність як акціонерів підприємства, так і правління. Саме автоматизована система обліку та управління підприємствам дозволила оптимізувати більшість параметрів операційної діяльності, що, в свою чергу, було одним з визначальних факторів, які призвели до швидкого зростання прибутків в 2018 та 2019 роках. Також на підприємстві періодично виділяються кошти на створення резервного фонду, що в умовах нестабільної економічної ситуації доречно.

Щорічно дещо зростає частка прибутку на представницькі витрати, проте обсяги є відносно незначними.

Таким чином, політика підприємства в питанні розподілу прибутку є досить виваженою та ефективною.

РОЗДІЛ 3 УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПрАТ "ВИШНЕВА МАСЛОСИРБАЗА"

3.1. Визначення оптимальної структури розподілу прибутку

Визначення оптимального розподілу прибутку є досить гострим питанням для більшості підприємств, переважну більшість власників яких становлять його працівники. Як варіант розв'язання визначеного питання запропоновано застосувати методику розподілу прибутку між працівниками з урахуванням їх трудового внеску та індивідуальної частки власності у капіталі підприємства.

За основний критерій визначення ефективності розподілу прибутку приймається загальна фіскальна ефективність варіанту розподілу, тобто визначається загальний обсяг сплати податків при розподілі прибутку. Іншим критерієм при виборі варіантів розподілу є переваги окремих категорій працівників та співвласників підприємства. З точки зору фіскальних втрат підприємства класифікуємо різні варіанти розподілу. Результати та класифікації занесено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 - Визначення пріоритетності напрямків розподілу прибутку на підприємстві, більшість співвласників якого становлять його працівники

№	Напрямки розподілу	Пріоритетність розподілу	Формула розрахунку ефекту(втрат) від зміни у варіанті розподілу, який прийнятий за базовий
1	Інвестиції або дивіденди	Інвестиції	$\Delta P = \Delta D \cdot C_{\text{див}}$
2	Заробітна плата або інвестиції	Інвестиції	$\Delta P = \Delta Z \cdot K_a - \Delta Z \cdot 1,425 \cdot 0,7$
3	Заробітна плата або дивіденди	Дивіденди	$\Delta P = \Delta Z \cdot K_a - \Delta Z \cdot 1,425 \cdot 0,7 \cdot (1 - C_{\text{див}})$
4	Премії або дивіденди	Дивіденди	$\Delta P = \Delta Z \cdot K_a - \Delta Z \cdot 1,425 \cdot (1 - C_{\text{див}})$

ΔP - витрати прибутку;

ΔD — зміна розміру дивідендів порівняно з базовим варіантом;

ΔZ - зміна заробітної плати порівняно з базовим варіантом;

$C_{\text{див}}$ - ставка оподаткування дивідендів;

K_a , - середній прибутковий податок.

Проаналізуємо більш детально кожен з розглянутих варіантів вибору. Перший варіант є порівнянням ефективності інвестування та виплати дивідендів. При інвестуванні прибутку (мова йде про прибуток, як результат розрахунків згідно ПБО 3, а не бази оподаткування податком на прибуток), податки не сплачуються взагалі. При виплаті дивідендів сплачується аванс податку на прибуток, який потім зараховується в зменшення зобов'язань зі сплати цього податку. Тобто, в випадку коли зобов'язання зі сплати податку на прибуток є меншими ніж його аванс, сплачений при виплаті дивідендів, то в такому випадку матимемо пряму фіскальну втрату. В усіх інших варіантах, при наявності достатніх зобов'язань зі сплати податку на прибуток, можна говорити про рівність варіантів розподілу прибутку на інвестиції та дивіденди.

Якщо більшість членів трудового колективу є власниками акцій підприємства, то можливим є рішення про збільшення заробітної плати працівникам шляхом введення певного коефіцієнта до ставок тарифної сітки. В результаті цього рішення прибуток, як бухгалтерський, так і оподатковуваний, зменшиться. За такого варіанту матиме місце фактичний розподіл прибутку на користь працівників підприємства. За загальною фіскальною ефективністю цей варіант є не надто привабливим як в порівнянні з інвестуванням прибутку (варіант 2), так і з виплатою дивідендів (варіант 3). При виплаті заробітної плати мають сплачуватись внески до низки соціальних фондів та прибутковий податок з громадян, загальна середня ставка такого оподаткування щонайменше 30%. В той же час ставка оподаткування прибутку підприємств як при інвестуванні, так і при виплаті дивідендів складає 19%.

Якщо говорити про варіант 4 вибору між дивідендами та преміюванням персоналу, то останнє є вкрай не вигідним. Така виплата премій та дивідендів здійснюється за рахунок оподаткованого прибутку, але при виплаті премій нараховуються соціальні платежі та стягується прибутковий податок.

Аналіз показав, що з можливих напрямків розподілу прибутку найбільш вигідним варіантом, з точки зору послаблення податкового пресу, є вкладання прибутку в інвестиції. Але для того, щоб працювала власність, дивіденди

доцільно нараховувати, проте частину їх реінвестувати у розвиток виробництва.

Якщо порівняти напрямки створення фондів споживання (дивіденди, зарплата, премії) з точки зору особливостей політики оподаткування і нарахувань на всі грошові виплати працівникам, то найбільш вигідною є виплата дивідендів працівникам. Підвищення зарплати за рахунок зменшення виплат дивідендів є доцільним лише при дуже низькому її рівні. Преміальні виплати з прибутку - найменш ефективний варіант його використання. Тому бажано взагалі не виплачувати, а для найманих працівників більш вигідним є адекватне збільшення зарплати, або виплата матеріальної допомоги у неоподатковуваних розмірах.

Слід відзначити, що пріоритети можуть змінитися при змінах в політиці оподаткування (введенні оподаткування прибутковим податком сум дивідендів, зменшенні соціальних нарахувань на фонд оплати праці тощо).

При визначенні пріоритетності напрямків розподілу необхідно врахувати не лише вплив податкової політики, але й інтереси різних груп працівників-співвласників, оскільки на підприємствах власності працівників мова практично йде про розподіл прибутку між трудом і капіталом. Критерієм трудового внеску працівника виступає розмір заробітної плати, отриманої за рік. Непрацюючі члени колективу, як і працівники, чий вклад у власність підприємства значно перевищує середній по підприємству рівень, зацікавлені в тому, щоб більший дохід приносив капітал. Працівники, середня зарплата яких адекватна середній частці у власності підприємства, індіферентні до вибору варіанту розподільчої політики. У той же час члени колективу, частка капіталу яких у загальній вартості підприємства незначна, будуть надавати перевагу такому варіанту розподілу, при якому їх сукупний дохід залежить від рівня оплати праці у більшій мірі, ніж від розміру внеску у власність підприємства.

Запропонована методика розподілу чистого прибутку підприємства дозволяє подолати суперечливість інтересів працівників з різною часткою участі у капіталі підприємства та різним трудовим внеском. На розподіл

прибутку впливає як розмір нарахованої заробітної плати працівника, так і розмір його індивідуальної частки власності у капіталі підприємства. Кожен з факторів (заробітна плата, розмір індивідуальної частки власності) впливає на розподіл в тій мірі, яка відповідає інтересам всіх членів колективу.

Мірилом впливу виступає так званий процент умовного впливу розміру фактора на розподіл прибутку. Наприклад, якщо, прийняти сукупний вплив вказаних факторів за одиницю (100%), то при розподілі, в якому і трудовий внесок, і внесок капіталу враховуються рівномірно, процент умовного впливу як розміру заробітної плати, так і розміру індивідуальної частки становитиме 50%. В таблиці 3.2 зведено характеристики працівників (Z - зарплата, отримана за рік, K - розмір індивідуальної частки власності, $Z_{\text{сер}}$ та $K_{\text{сер}}$ - середній рівень зарплати й індивідуальної частки власності по підприємству відповідно), які надають перевагу тому чи іншому варіанту розподілу.

Таблиця 3.2 - Пріоритети в розподілі прибутку працівників підприємства залежно від їх участі у власності

№ варіанту розподілу	Варіант розподілу прибутку	Показники по групах працівників, що надають перевагу даному варіанту розподілу
1	$\%Z=50\%; \%K=50\%$	$Z = Z_{\text{сер}}, K = K_{\text{сер}}$ $Z > Z_{\text{сер}}, K > K_{\text{сер}}$ $Z < Z_{\text{сер}}, K < K_{\text{сер}}$
2	$\%Z=67\%; \%K=33\%$	$Z > Z_{\text{сер}}, K > K_{\text{сер}}$ $Z = Z_{\text{сер}}, K < K_{\text{сер}}$
3	$\%Z=90\%; \%K=10\%$ $\%Z=80\%; \%K=20\%$	$Z > Z_{\text{сер}}, K < K_{\text{сер}}$
4	$\%Z=10\%; \%K=90\%$ $\%Z=20\%; \%K=80\%$	$Z < Z_{\text{сер}}, K > K_{\text{сер}}$
5	$\%Z=33\%; \%K=67\%$	$Z < Z_{\text{сер}}, K > K_{\text{сер}}$ $Z < Z_{\text{сер}}, K = K_{\text{сер}}$

Узгодження інтересів вказаних груп працівників відбувається наступним чином: прибуток поділяється на частини, кожна з яких розподілятиметься за одним з обраних варіантів розподілу між всіма членами трудового колективу. Розмір кожної частини встановлюється у відповідності до питомої ваги групи працівників, що надають перевагу даному варіанту розподілу.

Нижче наведена математична процедура розподілу прибутку.

Вихідні дані, які необхідні для розрахунку:

P - прибуток, що підлягає розподілу;

N - кількість працівників підприємства, між якими розподіляється прибуток;

i - порядковий номер працівника;

Z_i - заробітна плата, що нарахована i -тому працівникові за рік;

K_i - індивідуальна власність i -того працівника на початок року.

Послідовність розрахунку

1. Розраховується середня по підприємству заробітна плата як середня арифметична зарплат працівників, \bar{Z} ; можливе корегування середньої шляхом відкидання граничних показників.

Так за 2019 рік середня заробітна плата становила $\bar{Z} = 4960$ грн.

2. Аналогічно розраховується середній по підприємству розмір індивідуальної частки власності працівника у капіталі підприємства, \bar{K} : станом на 2019 рік цей показник складає $\bar{K} = 0,18\%$.

3. Обираються межі ΔZ та ΔK відповідно, у межах яких заробітна плата і розмір індивідуальної частки власності вважаються середніми по підприємству: $Z_{\text{сеп}} = \bar{Z} + \Delta Z$; $K_{\text{сеп}} = \bar{K} + \Delta K$; $Z_{\text{сеп}} = 4960 \pm 500$; $K_{\text{сеп}} = 0,18\% \pm 0,04$.

4. Працівники підприємства класифікуються за ознакою розміру частки власності (індивідуальна власність нижче, на рівні, вище середньої по підприємству) та нарахованої за рік заробітної плати (зарплата нижче, на рівні, вище середньої по підприємству).

5. На підставі отриманої класифікації визначається кількість варіантів розподілу прибутку в залежності від інтересів груп працівників (надавати перевагу розподілу прибутку, при якому в більшій мірі враховується розмір заробітної плати чи, навпаки, розмір частки власності у капіталі підприємства); кількість бажаних варіантів розподілу дорівнює 5.

6. Визначається кількість працівників N_j , що надають перевагу j - тому варіанту розподілу ($j = \overline{1,5}$): стовпчик 3 в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 - Розподіл працівників підприємства, залежно від їх участі у власності та розміру заробітної плати

№ варіанту розподілу	Показники по групах працівників	Кількість	Варіант розподілу прибутку	Голоси	
				Z	K
1	$Z = Z_{сер}, K = K_{сер}$	144	Порівну	72	72
2	$Z > Z_{сер}, K > K_{сер}$	50	Порівну	25	25
3	$Z < Z_{сер}, K < K_{сер}$	68	краще зарплата	68	0
4	$Z > Z_{сер}, K = K_{сер}$	35	краще зарплата	35	0
5	$Z = Z_{сер}, K < K_{сер}$	43	краще зарплата	43	0
6	$Z > Z_{сер}, K < K_{сер}$	12	тільки зарплата	24	0
7	$Z < Z_{сер}, K > K_{сер}$	26	тільки дивіденди	0	52
8	$Z = Z_{сер}, K > K_{сер}$	41	краще дивіденди	0	41
9	$Z < Z_{сер}, K = K_{сер}$	68	краще дивіденди	0	68

7. Визначається, що голоси груп, які виступають категорично проти якогось варіанту розподілу віддаються за протилежний варіант подвоєними, голоси груп, які є прихильника рівного розподілу діляться навпіл. Результати такого розподілу голосів наведені в 4 та 5 стовпчиках.

8. Визначається співвідношення вагомості заробітної плати та розміру частки власності в розподілі прибутку: $258/(267 + 258) \cdot 100\% = 49\%$.

Таким за наведеним методом компромісним варіантом є розподіл фонду споживання на дивіденди та збільшення заробітної плати в пропорції 49% та 51% відповідно, тобто практично порівну. Цей варіант розподілу є компромісним до побажань співвласників та членів трудового колективу. В точності втілити його в реальність навряд чи вийде, оскільки збільшити річний фонд оплати праці на заздалегідь задану суму за допомогою збільшення окладів доволі складно. Некоректність такого варіанту розподілу прибутку полягає в тому, що за допомогою фонду оплати праці зменшується прибуток не звітного а наступного за ним року.

Подібний підхід забезпечує такий розподіл прибутку, який найбільш справедливо задовольняє інтереси працівників-співвласників з різними показниками майнової та трудової диференціації.

3.2. Обґрунтування модернізації технологічного процесу з метою підвищення прибутковості підприємства

З метою збільшення обсягів реалізації продукції та отримання додаткових прибутків пропонується впровадження на даному підприємстві нового обладнання - вертикального сировиготовлювача.

Вертикальний сировиготовлювач має ряд переваг - мала металоємкість; універсальний різально-виміщувальний інструмент; безступінчасте регулювання швидкості обертання інструмента; максимальна теплообмінна поверхня; ефективна система вивантаження сирного зерна й сироватки, миття і дезінфекції.

Зазначені переваги в сукупності дають значний економічний ефект, а тому впровадження і розробка запропонованого сировиготовлювача є економічно доцільною і вигідною справою.

Визначення ціни запропонованого сировиготовлювача.

Вихідні дані

1. маса апарату $M_a = 4520$ кг;
2. матеріал, з якого виготовлено апарат - Ст3;
3. вартість 1 кг матеріалів (сталі Ст3) з урахуванням транспортно-заготівельних витрат $P_m = 12,6$ грн./кг
4. коефіцієнт використання матеріалів $K_v = 0,8$.

Повну собівартість нового апарату можна розрахувати за укрупненими нормативами по формулі:

$$C_a = V_m + V_i, \quad (3.1)$$

де V_m - витрати на основні матеріали, куповані вироби і напівфабрикати, грн.; V_i - витрати по заробітній платі, утриманню і експлуатації обладнання; інші витрати (приймаємо 65% від V_m , тобто $V_i = 0,65 \cdot V_m$), грн.

Отже,

$$C_a = V_m + 0,65 \cdot V_m = 1,65V_m \quad (3.2)$$

Витрати на основні матеріали, куповані вироби розраховуються за формулою:

$$V_m = P_m \cdot M_a / K_v, \quad (3.3)$$

де P_m - вартість 1 кг матеріалів з урахуванням транспортно-заготівельних витрат, грн.; M_a - маса апарату, кг; K_v - коефіцієнт використання матеріалів.

Тоді:

$$V_m = 12,6 \cdot 4520 / 0,8 = 113\,904 \text{ грн.}$$

$$C_a = 1,65 \cdot 113\,904 = 187\,942 \text{ грн.}$$

Ціна сировиготовлювача визначається з урахуванням прийнятої рентабельності продукції на машинобудівних заводах, але не менше 15%, тобто:

$$C_a = C_a + 0,15 \cdot C_a = 1,15 C_a, \quad (3.3)$$

де C_a - повна собівартість апарату, грн.

Таким чином, ціна сировиготовлювача становить $C_a = 216\,133$ грн.

Визначення капітальних витрат.

Вихідні дані по розрахунку економічної доцільності впровадження запропонованого вертикального сировиготовлювача у виробництво на ПрАТ "Вишнева маслосирбаза" подано в табл. 3.4.

На основі даних табл. 3.4 можна визначити капітальні витрати.

Загальні капітальні розраховуємо за формулою:

$$K_{заг} = K_{нов} + N_z, \quad (3.4)$$

де $K_{нов}$ - нові витрати, грн.; N_z - залишкова вартість обладнання, що демонтується ($N_z = 0$), грн.

Нові капітальні витрати визначаються наступним чином:

$$K_{нов} = K + Л + K_{буд} + K_{сум} + K_{ін} \pm Об, \quad (3.5)$$

де K - початкова вартість (ціна) сировиготовлювача, включаючи витрати на його придбання та зберігання, витрати на монтаж, проектування, грн.;

$Д$ - втрати на демонтаж обладнання, що замінюється ($Д = 0$), грн.

$Л$ - ліквідаційна вартість обладнання, що замінюється (при умові здачі його в металобрухт) ($Л = 0$), грн.;

Таблиця 3.4 - Порівняльна характеристика вертикального сировиготовлювача на ПрАТ "Вишнева маслосирбаза"

Показники	Одиниці виміру	Базовий варіант	Новий варіант
Виробнича потужність маслосирбази	т/добу	678	678
Технічна норма продуктивності сировиготовлювача	т/добу	200	200
Коефіцієнт експлуатаційної надійності	-	-	0,7
Тривалість зміни	год.	8	8
Кількість змін на добу	кількість	3	3
Ціна сировиготовлювача	грн.	-	216 133
Вартість придбання і монтажу контрольно-вимірювальних приладів та засобів автоматики	%	-	11,0
Термін служби апарату	років	-	5,0
Чисельність обслуговуючого персоналу за зміну	чол.	-	1
Тарифна годинна ставка	грн.	-	22
Додаткова заробітна плата	%	-	7,0
Відрахування на соціальні потреби	%	19,5	19,5
Нарахування на заробітну плату	%	22	22
Вартість страхування майна	%	17	17
Витрати пари в апараті	кг/год.	-	20,0
Витрати на амортизацію обладнання	%	20	20
Витрати на ремонт обладнання	%	15,0	15,0
Витрати електроенергії на роботу апарату	кВт	-	40
Вартість 1 кВт/год. електроенергії	грн.	1,21	1,21
Повна собівартість 1 т.сиру.	грн.	48 850,0	-
Коефіцієнт використання потужності	-	0,53	0,62
Вихід сиру з молока	%	12,55	18,50

Д - втрати на демонтаж обладнання, що замінюється ($D = 0$), грн.

Л - ліквідаційна вартість обладнання, що замінюється (при умові здачі його в металобрухт) ($L = 0$), грн.;

Кбуд - витрати на будівельні роботи, що пов'язані з переплануванням або з розширенням виробничих площ і споруд ($K_{\text{буд}} = 0$), грн.;

Ксум - витрати, що мають місце в інших цехах, службах підприємства, а також в галузях виробництва у зв'язку з впровадженням заходу ($K_{\text{сум}} = 0$), грн.;

Кін - інші капітальні витрати, включаючи витрати на науково-дослідні і конструкторські роботи, на технічну підготовку, наладку та освоєння виробництва ($K_{\text{ін}} = 0$), грн.

± Об - одночасне зростання або зниження суми оборотних фондів, пов'язаних з впровадженням заходів ($Ob = 0$), грн.

Тому:

$$K = 216\,133 + 216\,133 \times 0,11 = 239\,908 \text{ (грн.)}$$

Отже, нові капітальні витрати на встановлення сировиготовлювача становлять:

$$K_{\text{нов}} = K = 239\,908 \text{ грн.}$$

Тоді загальні капітальні витрати дорівнюють:

$$K_{\text{заг}} = K_{\text{нов}} = 239\,908 \text{ грн.}$$

Собівартість сиру після впровадження вертикального сировиготослювача можна визначити за формулою:

$$C_2 = C_1 - \frac{\pm \Delta B_{\text{ам}} \pm \Delta B_{\text{р}} \pm \Delta B_{\text{зп}} \pm \Delta B_{\text{св}} \pm \Delta B_{\text{ел}} \times \Delta B_{\text{н}} \pm \Delta B_{\text{ін}}}{A_2 - A_1}, \quad (3.6)$$

де C_1 - собівартість продукції до впровадження апарату, грн./т;

$B_{\text{ам}}$ - зміна витрат на амортизацію, грн.;

$B_{\text{р}}$ - зміна витрат на ремонт устаткування, грн.;

$B_{\text{зп}}$ - зміна фонду заробітної плати, грн.;

$B_{\text{св}}$ - зміна витрат на соціальні відрахування, грн.;

$B_{\text{ел}}$ - зміна витрат на електроенергію, грн.;

$B_{\text{ін}}$ - зміна інших витрат ($B_{\text{ін}} = B_{\text{стр}}$, де $B_{\text{стр}}$ - зміна витрат на страхування майна), грн.;

A_1 - обсяг виробництва сиру до впровадження апарату, т;

A_2 - обсяг виробництва сиру після впровадження апарату, т.

Витрати на амортизацію:

$$B_{\text{ам}} = Ца \cdot 0,20 = 216\,133 \times 0,20 = 43\,227 \text{ (грн.)}$$

Витрати на ремонт:

$$B_{\text{р}} = Ца \cdot 0,15 = 216\,133 \times 0,15 = 32\,420 \text{ (грн.)}$$

Фонд оплати праці.

1. Основна заробітна плата робітників, які обслуговують апарат:

$$ЗП = 1 \cdot 22 \cdot 8 \cdot 3 \cdot 298 = 157\,344 \text{ грн.}$$

2. Додаткова заробітна плата:

$$ЗПд = 157\,344 \cdot 0,07 = 11\,014 \text{ грн.}$$

3. Всього за статтею:

$$V_{зп} = ЗП + ЗПд = 157\,344 + 11\,014 = 168\,358 \text{ грн.}$$

Соціальні відрахування.

1. відрахування на соціальні потреби

$$V_{фс} = V_{зп} \cdot 0,195 = 168\,358 \cdot 0,195 = 32\,830 \text{ грн.}$$

2. нарахування на заробітну плату

$$V_{нзп} = V_{зп} \cdot 0,22 = 168\,358 \cdot 0,22 = 37\,039 \text{ грн.}$$

3. всього за статтею:

$$V_{зп} = V_{фс} + V_{нзп} = 32\,830 + 37\,039 = 69\,869 \text{ грн.}$$

Витрати на страхування майна:

$$V_{стр} = Ца \cdot 0,17 = 216\,133 \cdot 0,17 = 36\,743 \text{ грн.}$$

Витрати на електроенергію.

Вартість річної витрати електроенергії визначається за формулою:

$$V_{ел} = \frac{N_{вст} \times t1 \times t2 \times t3 \times K_{втр} \times K_{инт}}{\cos Y} \times Ц \quad (3.7)$$

де $N_{вст}$ - встановлена потужність електродвигунів, кВт;

$t1$ - кількість годин роботи двигунів у зміну;

$t2$ - кількість змін роботи на добу;

$t3$ - кількість діб роботи двигунів;

$K_{втр} = 1,06$ - коефіцієнт, що враховує втрати електроенергії;

$K_{инт}$ - коефіцієнт використання електроенергії;

$Ц$ - вартість 1 кВт/год електроенергії, грн.;

$\cos Y = 0,98$ - коефіцієнт використання електроенергії.

Тоді

$$V_{ел} = 40 \cdot 8 \cdot 3 \cdot 298 \cdot 1,06 \cdot 0,62 / 0,98 \cdot 1,21 = 232\,137 \text{ грн.}$$

Обсяг виробництва сиру до впровадження сировиготовлювача:

$$A_1 = 678 \cdot 12,55 \cdot 298 / 100 = 25\,356 \text{ т}$$

Обсяг виробництва сиру після впровадження обладнання:

$$A_2 = 678 \cdot 18,50 \cdot 298 / 100 = 37\,378 \text{ т}$$

Оскільки, проектом передбачено лише встановлення сировиготовлювача без демонтажу іншого обладнання, то зміни витрат по статтям калькуляції будуть відповідати розрахованим витратам при встановленні апарату.

Тому, застосовуючи формулу 3.6, маємо:

$$C_2 = 48\,850,0 - ((43\,227 + 32\,420 + 168\,358 + 69\,869 + 36\,743 + 232\,137) / (37\,378 - 25\,356)) = 48\,850,0 - 48,47 = 48\,801,53 \text{ грн.}$$

Отже, собівартість продукції після встановлення сировиготовлювача знизилась на 48,47 грн. і становитиме 48 801,53 грн. за 1 т. сиру.

Для оцінки доцільності впровадження запропонованого сировиготовлювача у виробництво необхідно здійснити розрахунок економічної ефективності впровадження за такими показниками:

1. Додатковий прибуток. Показує, який додатковий прибуток можна отримати завдяки впровадженню апарата:

$$Pr = (C_1 - C_2) \times (A_2 - A_1) \quad (3.8)$$

$$Pr = (48\,850,0 - 48\,801,47) \times (37\,378 - 25\,356) = 582\,706 \text{ грн}$$

2. Термін окупності капітальних вкладень.

Показує за який час окупляться витрати на виготовлення (або придбання) та монтаж сировиготовлювача, тобто час, через який апарат почне приносити прибуток:

$$T = \frac{K_{нов}}{\Delta Pr} \quad (3.9)$$

Звідси $T = 239\,908\,994 / 582\,706 = 0,41$ року.

3. Річний економічний ефект.

$$E_{госп} = \Delta Pr - E_n \cdot K_{заг} \quad (3.10)$$

$$E_{госп} = 582\,706 - 0,41 \cdot 239\,908 = 484\,344 \text{ грн.}$$

5. Зниження собівартості сиру.

$$\Delta C = \frac{C_1 - C_2}{C_1} \times 100 \quad (3.11)$$

$$\Delta C = \frac{48850 - 48801,47}{48850} \times 100 = 0,1\%$$

Таким чином, згідно проведених технічно-економічних розрахунків, результати яких наведено в табл. 3.5, можна зробити висновок, що розробка і впровадження вертикального сировиготовлювача марки Я5-ОСН-10, місткістю 10 000л, на ПрАТ "Вишнева маслосирбаза" є економічно доцільними і вигідними, що підтверджується розрахованими показниками.

Таблиця 3.5 - Очікувані показники діяльності ПрАТ "Вишнева маслосирбаза" в результаті запровадження вертикального сировиготовлювача

Показники	Одиниця виміру	Значення
Виробнича потужність маслосирбази	т/добу	678
Загальні капітальні вкладення	грн.	239 908
Обсяг виробництва сиру:		
- до впровадження апарату	т	25 356
- після впровадження апарату	т	37 378
Собівартість 1 т сиру:		
- до впровадження апарату	грн.	48 850,00
- після впровадження апарату	грн.	48 801,53
Додатковий прибуток	грн.	582 706
Термін окупності капітальних витрат	років	0,41
Річний економічний ефект	грн.	484 344
Зниження собівартості сиру	%	0,1

Отже, впровадження сировиготовлювача дозволить підприємству:

Збільшити обсяг виробництва на 12 022 т за рік;

Зменшити собівартість сиру на 48,47 грн. (0,1%);

Окупити його впровадження за 5 місяців;

Отримувати додатковий прибуток в розмірі 582 706 грн. на рік після того, як сировиготовлювач окупить капітальні витрати на його виготовлення і монтаж.

ВИСНОВКИ

Прибуток є одним з ключових показників господарської діяльності підприємства, використовується при оцінці його ефективності. Як показав аналіз визначень, в економічній літературі відсутній єдиний підхід до трактування економічної категорії «прибуток». Однак автори сходяться на думці, що прибуток - це перш за все певний дохід; таким чином, розглянуті визначення не є суперечливими, а часом збігаються і доповнюють одне одного.

Найбільш повним змістовним показником прибутку є контрольна, відтворювальна, стимулююча, бюджетоутворююча, соціальна функції. Єдність функцій в їх залежності і взаємообумовленості робить прибуток тим елементом господарювання, в якому узгоджуються економічні інтереси суспільства, колективу підприємства і кожного працівника.

Прибуток є важливим показником діяльності будь-якого підприємства, оскільки механізм його формування, розподілу і використання зачіпає інтереси всіх суб'єктів відносин: держави, власників підприємства, його вищого менеджменту та персоналу, а також інтереси власників дрібних пакетів акцій, партнерів та різних кредиторів. Для підприємства значення прибутку полягає в тому, що він, будучи кінцевим фінансовим результатом його діяльності, в ринкових умовах виступає основним джерелом фінансування розширеного відтворення ресурсів, його виробничого і соціального розвитку.

Дослідження питань управління прибутком в межах кваліфікаційної роботи бакалавра проводилось на базі ПрАТ «Вишнева маслосирбаза» - провідного спеціалізованого підприємства по випуску високоякісної натуральної молочної продукції в широкому асортименті, яке розташоване у м.Вишневе Київської області. У роботі наведено детальний аналіз діяльності підприємства, який доводить, що підприємство має позитивну динаміку розвитку – зростають обсяги реалізації і, відповідно, прибуток. Важливим

позитивним фактом є те, що зростання прибутку мало місце завдяки підвищенню ефективності діяльності підприємства. Завдяки постійному зниженню собівартості продукції темпи зростання прибутку суттєво перевищують тем росту виручки від реалізації загалом.

Підприємство розподіляє прибуток за напрямками використання на власний розсуд. У процесі розподілу чистого прибутку формуються грошові фонди цільового призначення - фонд коштів, які спрямовуються на розвиток та вдосконалення виробництва; фонд коштів для матеріального заохочення; резервний фонд; фонд коштів, які використовують на інші цілі. Як показує проведений аналіз, політика підприємства в питанні розподілу прибутку є досить виваженою та ефективною.

Кваліфікаційна робота містить обґрунтування методики розподілу прибутку між зацікавленими особами. Відповідно до неї прибуток поділяється на частини, кожна з яких розподілятиметься за одним з обраних варіантів розподілу між всіма членами трудового колективу. Розмір кожної частини встановлюється у відповідності до питомої ваги групи працівників, що надають перевагу даному варіанту розподілу. Подібний підхід забезпечує такий розподіл прибутку, який найбільш справедливо задовольняє інтереси працівників-співвласників з різними показниками майнової та трудової диференціації.

З метою збільшення обсягів реалізації продукції та отримання додаткового прибутку у роботі пропонується до впровадження на даному підприємстві нового обладнання - вертикального сировиготовлювача. Впровадження сировиготовлювача дозволить підприємству збільшити обсяг виробництва на 12 022 т сиру за рік; зменшити собівартість 1 т сиру на 48,47 грн. (0,1%); окупити його впровадження за 5 місяців; отримувати додатковий прибуток в розмірі 582 706 грн. на рік після того, як сировиготовлювач окупить капітальні витрати на його виготовлення і монтаж.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агапова И. И. История экономической мысли: курс лекций. М.: ЭКМОС, 2008. 248 с.
2. Бланк И. А. Управление прибылью. Киев: Ника-Центр, 2014. 768 с.
3. Гончаров В. М., Солоха Д. В., Васьковська Я.В. Організація системи формування механізму інноваційного забезпечення економічної безпеки конкурентоздатного підприємства: [монографія]. Донецьк : СПД Купр'янов В. С., 2013. 416 с.
4. Веретенникова О. Б., Майданик В. И., Ростовцев К. В. и др. Финансы организаций (предприятий): учеб. пособие / В 2 ч. Екатеринбург: [Изд. Урал. гос. экон. ун-та], 2016. Ч. 2. 188 с.
5. Верховлядова Н.І, Ядронський Д.М., Іваннікова Н.А. Економіка підприємства. Навч. посібник. К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2018. 384 с.
6. Грещак М. Г., Гребешкова О.М. Внутрішній економічний механізм підприємства:[навч. посіб.]. К., 2018. 103 с.
7. Донець Л.І., Баранцева С.М. Управління формуванням прибутку підприємства в умовах ринкових форм господарювання: [монографія]. Донецьк: ДонНУЕТ, 2013. 255 с.
8. Єпіфанова І. Ю., Гуменюк В. С. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності. *Економіка та суспільство*. 2016. Вип. 3. С. 189–192.
9. Казак А. Ю., Веретенникова О. Б. Денежное хозяйство предприятий: учебник для вузов. Екатеринбург: АМБ, 2006. 464 с.
10. Карпова Е. Н. Долгосрочная финансовая политика организации: учеб. пособие. М.: АЛЬФА-М; ИНФРА-М, 2014. 208 с.
- 11.Климко Г. Н. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: підруч. ; за ред Г. Н. Климка, В. П. Нестеренка. К.: Вища шк.; Знання, 2017. 743 с.
12. Ковалев В. В. Управление денежными потоками, прибылью и рентабельностью: учеб.-практ. пособие. М.: Проспект, 2018. 333 с.

- 13.Мазаракі А.А. та ін. Економіка торгівельного підприємства. Підручник для вузів. Під ред. проф. Н.М. Ушакової. К.: Хрещатик, 1999. 800 с.
14. Мануйленко В. В., Садовская Т. А. Экономическая сущность, виды и функции прибыли хозяйствующего субъекта: современный аспект // Финансовая аналитика: проблемы и решения. 2012. № 33. С. 2–11.
- 15.Мелень О. В., Холондач Ю. Ю. Актуальні питання прибутковості підприємства та шляхи її збільшення. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія «Технічний прогрес та ефективність виробництва». 2015. № 25. С. 123–126.
16. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства : навч. посіб. для вищ. навч. закл. К.: КНЕУ, 2009. 437 с.
17. Романова Т. В., Даровський Є. О. Чинники, що впливають на збільшення прибутку підприємств України в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2015. № 4.
- 18.Савицька Г. В. Аналіз економічної діяльності підприємств: Навч. посібник – 3-тє видання, випр. і доп. К.: Знання, 2017. 668 с.
- 19.Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2016. 526 с.
20. Сусллова Ю. Ю. Прибыль предприятия: учеб. пособие. Красноярск: Сиб. федер. ун-т, 2014. 120 с.
- 21.Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства. Навч. посібник. К.: «Каравела», 2018. 432 с.
- 22.Турило А.М., Зінченко О.А. Теоретико-методологічні підходи до визначення прибутку підприємства як фінансової категорії. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. №3. С. 109.
- 23.Федоренко В.Г., Діденко О.М., Руженський М.М., Уткін О.Ф. Політична економія: підручник. За наук. ред. д.е.н., проф. В.Г Федоренка, К.: Алерта, 2018. 487 с.
- 24.Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: навч. посіб. Житомир: ФІТІ, 2017. 300 с.

25.Чигріна К.О. Рентабельність підприємства та шляхи її підвищення. *Науковий огляд*. 2015. № 12.

26.Штулер Г. Г., Дишко І. Ю. Роль прибутку в системі показників ефективності. стратегічного управління. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія : Економіка. 2018. Вип. 34. С. 136-140.